

LIGHT

Projectverslag

DANS + MUZIEK

LINE
ROEBANA

Inhoudsopgave

Projectverantwoording LIGHT LeineRoebana – Brabant C Fonds	2
Artistiek verslag	3
Platform Dans en Muziek.....	5
Topkennis en technologische innovatie - Digitale Gamelan (DigiGam).....	6
Bijdrage aan het cultuursysteem en draagvlak in de provincie Noord-Brabant	7
Internationalisering.....	8
Partners in Brabant.....	8
Vrijtijdseconomie van de provincie Noord-Brabant	9
Domeinen buiten de culturele sector	9
Activiteiten in de provincie Noord-Brabant.....	9
Marketing en publiciteit	10
Blik op de toekomst	14
Toelichting op de projectafrekening.....	16
Recensiequotes	17
Publieksreacties LIGHT.....	19

“Vernieuwing door verdieping – het kan!”, schreef Mirjam van der Linden voor De Volkskrant.

Op 20 mei 2016 vond de feestelijk première plaats van de jubileumproductie LIGHT van LeineRoebana. Van het Brabant C Fonds ontvingen wij voor LIGHT een bijdrage van € 65.000,-. De bijdrage voor LIGHT van het Brabant C Fonds heeft het mede mogelijk gemaakt om onze artistieke ambities een adequate (financiële) basis te geven.

Met deze internationale coproductie met dansers en musici en een nieuwe compositie van Iwan Gunawan vierden wij het 25-jarig jubileum van LeineRoebana en het 20-jarig jubileum van het Chassé Theater Breda.

Voorafgaand aan de première en de jubileumvoorstelling op 21 mei organiseerden wij i.s.m. Restaurant Blauw Den Haag een Indonesisch diner in de foyer van het theater. Ook werden hier de dansfilms ‘E pur si muove’ en ‘Voor de dans-Dedicated to Dance’ vertoond.

Vicepremier dhr. Lodewijk Asscher opende de premièrevoorstelling van LIGHT met een toespraak en noemde LeineRoebana als lichtend voorbeeld *“Door culturele verschillen te zien als een vruchtbare basis om gemeenschappelijk iets geheel nieuws uit te voeren en op te bouwen.”*

Wethouder cultuur Marianne de Bie van de gemeente Breda bood na afloop van de première namens het theater en de gemeente een prachtige taart aan het gezelschap aan en zij benoemde het belang van LeineRoebana voor de stad Breda.

De première van LIGHT werd lovend ontvangen door het publiek en de landelijke pers.

Een succesvolle voorstelling in de grote zaal van de Stadsschouwburg Amsterdam volgde op 25 mei en in het najaar van 2016 trok LIGHT het land in, waar wij veel enthousiaste bezoekers hebben mogen verwelkomen.

In juli 2016 werd LIGHT genomineerd voor de Zwaan ‘meest indrukwekkende dansproductie 2016’ van de VSCD-dansjury. De jury over LIGHT: *“De eerder ingezette samenwerking kristalliseert in LIGHT op indrukwekkende wijze uit in een organische vervloeiing en versterking van culturen en disciplines. De performers komen individueel krachtig tot hun recht, maar vinden elkaar tegelijk in een nieuwe, gemeenschappelijke taal. LIGHT biedt een authentiek en gelaagd universum waarin je ogen en oren tekort komt.”*

Het NRC besteedde, naast de recensie in mei, extra aandacht aan LIGHT door de voorstelling in december te tippen. Code Culturele Diversiteit noemde LIGHT als ‘best practice’ voorbeeld binnen de categorie dans. In december 2016 koos journalist van Het Parool Jacq. Algra LIGHT als nummer 1 van de vijf beste voorstellingen uit 2016. Zij schrijft over LIGHT: *“Achttien dansers en musici uit Nederland en Indonesië namen de tijd om elkaar echt te leren kennen. Martial arts, moderne dans, zang, traditie, vernieuwing, man en vrouw; alles wat tegengesteld leek komt samen in een hartverwarmende synthese van Amsterdamse makelij die veel meer is dan de som der delen.”*

LIGHT is een meanderend dansgedicht, uitgevoerd door een groep zeer uiteenlopende musici, dansers en zangers uit Indonesië en Nederland, die allen dansen, zingen en muziek maken. Zij scheppen een wereld waarin anders zijn geen obstakel, maar voorwaarde is voor creativiteit en communicatie. Diversiteit, onenigheid, kakofonie, spraakverwarring, misverstanden: het zijn allemaal hulpmiddelen voor creatie. De ervaring 'zo kan het ook' levert altijd stof tot nadenken over de eigen bias. Samenwerking en uitwisseling met andere landen en culturen is een verrijkende ervaring en juist nu iets met grote cultureel-maatschappelijke en wellicht ook economische waarde. Net zoals de samenleving zelf is gedifferentieerd en mensen tegelijk behoren tot verschillende (sub)culturen en tradities, werkt LeineRoebana met heterogene (sub)culturele achtergronden. Deels van nature door de groepsamenstelling, deels om de confrontatie met uiteenlopende culturen. Wat gebeurt er als je culturele identiteit beschouwt als creatief potentieel en niet als iets dat verdedigd moet worden? Wat betekent een concept als heterogene harmonie in de praktijk?

De drie Indonesische dansers over LIGHT:

"In LIGHT ontmoeten oost en west elkaar. De grenzen tussen traditie en moderne dans komen in beweging. Op het toneel bevinden het lichaam, klank die beweging oproept en beweging die klank voortbrengt zich op één lijn. LIGHT toont een leven, waarin uiteenlopende achtergronden in harmonie met elkaar zijn. Ze komen niet op dramatische wijze met elkaar in botsing, omdat alles wat voortkomt uit het proces van wederzijdse beïnvloeding nieuwe mogelijkheden tot bloei brengt in de vorm van beweging, muziek en dans." (Boby Ari Setiawan, Agus Margiyanto, Sandhidea Cahyo Narpati)

Met LIGHT beoogden wij artistieke samenwerking en uitwisseling tussen Indonesische en Nederlandse podiumkunstenaars met als doel de realisatie van een nieuw te ontwikkelen combinatie van dans, muziek en zang, op basis van kennis, ideeën en ervaringen van LeineRoebana, componist Iwan Gunawan en zijn musici van Kyai Fatahillah en de Indonesische dansers. Gunawan is sterk verweven met de Indonesische muziekcultuur, maar zijn onderzoekende geest en experimenterende aanleg brengen hem ver voorbij de grenzen van de traditionele gamelan. In LIGHT combineert hij klassieke gamelan met Sundanese snaar- en blaasinstrumenten, westerse harp, piano, elektronica en een digitale gamelan. Deze DigiGam is exclusief voor LIGHT ontworpen.

De samenwerking tussen Indonesië en Nederland leidt tot eenheid op een ander niveau. Eén van LeineRoebana's artistieke doelstellingen, het creëren van contrapunt tussen dansen en zingen in het lichaam van de performers, behoort tot het vocabulaire van traditionele Indonesische kunst. De samenwerkingspartners vinden zich in de wijze waarop dans en muziek samenvloeien, het conceptuele zich verenigt met het fysieke, het complexe met het directe, traditie met vernieuwing. De opgedane kennis, kunde en ervaringen beperken we niet alleen tot de medewerkende podiumkunstenaars, maar delen we met een breed publiek, jonge professionals en peers in zowel Europa als Indonesië.

De cast van LIGHT bestaat uit zeventien performers, dansers en musici afkomstig uit Nederland, Indonesië, Canada, Zuid-Afrika, Sint Maarten, Oezbekistan en Duitsland. Voor het schrijven van de teksten benaderden wij Ramsey Nasr die geïnteresseerd was in het project, maar niet voldoende tijd bleek te hebben om aan het project te kunnen meewerken. Op zoek naar schrijvers en teksten die aansluiten bij de thematiek van de voorstelling, kwamen de choreografen in contact met Erik Bindervoet en Robert-Jan Henkes, schrijvers/vertalers van het onmogelijke. Ze vertaalden o.a. *Finnegans Wake* en *Ulysses* van James Joyce, het complete songbook van The Beatles en alle liedjes van Bob Dylan. Hun libretto *Hondenhartje* staat bij de Nationale Opera in 2017 op de agenda. Het kostuumbeeld is gecreëerd door Andrea Leine met kostuums die in een eclectische verschijning, afkomstig uit het archief van LeineRoebana, nieuwe kostuums van Aziz Bekkaoui en uit de privécollectie van Andrea Leine, gezamenlijk een eenheid vormen. Het decor is ontworpen door

Ascon de Nijs met wie wij voor verschillende eerdere producties hebben samengewerkt. Zijn ontwerpen variëren van rauw en grof tot sterk gestileerd. Behalve voor LeineRoebana maakte hij werk bij onder meer Club Guy & Roni, het Zuidelijk Toneel, Sara Kroos, Itzik Galili, en het Noord Nederlands Toneel.

Iwan Gunawan – onze eigen Stravinsky

Choreografen Andrea Leine en Harijono Roebana werken sinds 2011 samen met componist Iwan Gunawan, zijn gamelanensemble Kyai Fatahillah en de Indonesische dansers. In de loop der jaren hebben zij met hen een duurzame samenwerking opgebouwd.

Na *GhostTrack* (2011) en *Smell of Bliss* (2014) is *LIGHT*, naast een aantal gerealiseerde kleinere projecten, waaronder een voorstelling gemaakt op locatie van de tuinen en gebouwen van het Erasmushuis in Jakarta en de carte blanche-avond in het Bimhuis, het derde grote samenwerkingsproject tussen LeineRoebana en componist Iwan Gunawan. De muziek van Gunawan en de choreografie van Andrea Leine en Harijono Roebana vormen tezamen een hechte structuur, een naadloze verweving van disciplines, culturen, talen, stemmingen en elementen uit Azië en Europa. In *LIGHT* vloeien culturen en disciplines samen in een maalstroom van nieuwe ideeën. Het eerste samenwerkingsproject *GhostTrack*, dat in 2011 in première ging, toert al sinds 2011 in Nederland, Indonesië, Singapore en Europa op uitnodiging van belangrijke theaters en festivals. In juni 2016 was *GhostTrack* nog te zien in Cyprus tijdens het 19e Cyprus Contemporary Dance Festival in Limassol. Iwan Gunawan componeerde voor *GhostTrack* (2011) een deel van de muziek en speciaal voor *Smell of Bliss* (2014) schreef hij een compositie voor violiste Liza Ferschtman.

Voor Gunawan betekent deze samenwerking veel.

“We hebben dezelfde visie op dans en muziek. In Indonesië heb ik veel met traditionele dansers gewerkt. Daar gaat men er altijd vanuit dat dans een verhaal vertelt. Ik pas niet in die traditie, ook al spelen Indonesische elementen wel een rol in mijn werk.

*Mijn wortels liggen in muziek van over de hele wereld. Zo leerde ik van de Duitse Professor Dieter Mack de 20-ste eeuwse Europese muziek kennen. Met deze internationale basis componeer ik nieuwe muziek voor mijn gamelanensemble Kyai Fatahillah, en ook voor westerse musici en gezelschappen. Voor *Light* heb ik muziek geschreven voor mijn gamelanensemble, harp en twee operazangeressen. Het was een uitdaging om al hun uiteenlopende kwaliteiten tot een geheel te organiseren. Verrassend voor mij was dat de dansers ook konden zingen en de musici goed in de bewegingscompositie konden worden opgenomen.*

*Als ik componeer, ga ik niet uit van een verhaal of emotie, maar van pure klank. Wat zegt een klank me; hoe kan ik klanken tot een compositie organiseren? Componeren is voor mij in eerste instantie het maken van een klankconstructie. Andrea Leine en Harijono Roebana werken op een vergelijkbare manier. Daarom voel ik me verwant aan hen. We werken eerst aan materiaal, vorm, klank en beweging in ruimte en tijd. We maken een constructie en laten deze dan zelf spreken. Welke associaties worden opgeroepen, welke emoties? Die werken we verder uit. Voor *Ghost Track* hadden Andrea en Harijono een concept, waar ik in stapte, waarbij ik muzikale ideeën inbracht.*

LIGHT hebben we vanaf het begin samen opgebouwd. Het werkproces, waarin we veel discussieerden en onderzochten, is van groot belang voor mijn weg als componist. Door de wisselwerking merkte ik nog eens hoe verwant onze visies zijn.”

Iwan Gunawan ontwikkelde een nieuwe manier van componeren door de twee belangrijkste Indonesische toonstemmingen (*pelog* – de verdeling van het octaaf in zeven tonen en *slendro* – de verdeling in vijf tonen) gelijktijdig te combineren. Toen we bespraken hoe westerse en oosterse toonstemmingen gecombineerd konden worden, stelde Iwan voor om de verschillen niet uit te vlakken, maar *pelog* en *slendro* tegelijkertijd te gebruiken met de westerse gelijkzwevende

temperatuur. Wat bedoeld leek tot een kakofonie van onmuzikale, valse klanken, bleek een uitdaging voor de waarneming. Uit de kakofonie werd een nieuwe harmonie geboren. Parallellen tussen onze artistieke ideeën en de wereld van vandaag drongen zich onwillekeurig op en het idee van inclusiviteit werd het uitgangspunt: LIGHT omarmt ongelijksoortigheid, spraakverwarring, misverstand, onenigheid en chaos als voorwaarden voor creativiteit en schoonheid. Performers houden zich niet aan de grenzen van hun discipline, taal is er voor het misverstand, culturele verschillen zijn rimpelingen aan het oppervlak. Een vrolijk Babylon.

Tijdens de tournee van LIGHT vierden wij op 12 november 2016 ons 25-jarig jubileum in de Stadsschouwburg Amsterdam. In deze speciaal gecreëerde jubileumvoorstelling toonden wij delen uit LIGHT, maar zijn er ook nieuwe artistieke mogelijkheden met Iwan Gunawan, Kyai Fatahillah en de Indonesische dansers voor de toekomst onderzocht.

“LeineRoebana zouden LeineRoebana niet zijn zonder in deze jubileumvoorstelling nieuwe uitdagen op te werpen en de interactie tussen dansers en musici op scherp te zetten. Bij de dansfrasen voortkomend uit verschillende ideeën en uit verschillende tijdperken wordt met eerder gebruikte muziek gewerkt, maar de verbindingen uit de oorspronkelijke voorstellingen zijn doorgeknipt en er ontstaan nieuwe confrontaties.” (Marcelle Schots, Theaterkrant)

Binnenkort zal Iwan Gunawan starten met een PHD aan de Universiteit van Leiden.

Platform Dans en Muziek.

“As a composer and musician, working with Andrea and Harijono is an amazing experience that opens a new paradigm in my creative process. They are very inspiring to me, because they have a high musicality, open mind and an open ear.” Iwan Gunawan

LeineRoebana heeft zich de afgelopen jaren nadrukkelijk op het grensvlak van muziek en dans geprofileerd en wordt op dit terrein steeds meer de geëigende expert, coach en partner. Deze positie wil de groep graag verder ontwikkelen onder de noemer Platform voor Dans en Muziek. Het is geen nieuwe organisatie, maar de naam voor het geheel aan gebundelde dans- en muziekactiviteiten van LeineRoebana, partners en het netwerk daaromheen. LeineRoebana-voorstellingen functioneren als referentiepunten waaromheen zich activiteiten plooiën zoals workshops, projecten, onderzoek, discussie, werkopdrachten. Het is een plek waar muziek- en danswereld samenkomen; een open kennisstructuur voor onderzoek, training en ontwikkeling, waar ervaring contacten en netwerken gedeeld worden; waar initiatieven ontstaan die het culturele landschap verrijken.

Deze bundeling van activiteiten en samenwerking levert een waardevolle impuls aan het podiumkunstenklimaat in binnen- en buitenland. LeineRoebana werkt hiervoor samen met opleidingen, productiehuisen, ensembles, broedplaatsen, festivals en podia.

De achterliggende gedachte van het platform is tweeledig: jonge choreografen werken met livemuziek. Musici hebben belangstelling voor beweging en choreografie in relatie tot muziek. LeineRoebana is er daarnaast van overtuigd dat het doorbreken van grenzen tussen disciplines ruimte schept voor innovatie in de podiumkunsten.

Onderdeel van het Platform voor Dans en Muziek is het LeineRoebana Talentontwikkelingsprogramma¹. Ondersteuning van jonge talenten vormt al sinds jaar en dag een onderdeel van het werk van LeineRoebana, allereerst vanuit een grote, oprechte betrokkenheid bij

¹ LeineRoebana geeft graag 25 jaar kennis en ervaring door. Dit doet ze door middel van het **LeineRoebana Talentontwikkelingsprogramma**. Dit programma omvat een breed scala aan activiteiten, van de training van jonge dansstudenten en de begeleiding van nieuwe choreografen en componisten, tot de ondersteuning van onderzoeksprojecten.

de jonge generatie, maar ook vanwege een toenemend besef van verantwoordelijkheid. Het bieden van stageplekken of incidentele coaching en feedback horen bij onze reguliere beroepspraktijk en geeft jong talent de ruimte om ervaring op te doen in een creatieve professionele omgeving. Een jonge generatie maakt aldus kennis met de (dans)taal en manier van werken van het gezelschap, en het is voor LeineRoebana een uitgelezen gelegenheid om zich als gezelschap te blijven ontwikkelen en vernieuwen. Door de mix van dansers en musici kijken de jonge kunstenaars als vanzelf over de grens van hun eigen vakgebied heen. Danseres Heather Ware zegt over de choreografen: “*Ze zijn in staat om hun ideeën en expertise te delen zonder enig vooroordeel.*”

Doelstelling van het LeineRoebana Talentontwikkelingsprogramma is excellentie. Choreografen Andrea Leine en Harijono Roebana hebben veel ervaring met coaching, training en workshops en het overbrengen van deze vaardigheden aan hun artistieke kernmedewerkers. Door de geïnformeerde, muzikaal-integrale benadering van Leine en Roebana doen ook musici en componisten steeds vaker een beroep op hen. De focus hierbij ligt altijd op het ontwikkelen van een eigen signatuur en een eigen beroepspraktijk. Muziektechnologen en componisten Alex Dijk en Adrien L’Honoré-Naber werkten met Harijono Roebana en Iwan Gunawan aan de digitalisering van de gamelan en componist Gagi Petrovic werkte binnen een residentie bij LeineRoebana aan het derde deel van zijn trilogie.

Kunst is een zaak van creatieve en productionele netwerken en LeineRoebana laat zien hoe effectief de samenwerking tussen Brabant en de Randstad kan zijn. Met Podium Bloos ontstond een vanzelfsprekende samenwerking voor presentaties en begeleiding van jong talent en er werden ook buiten Breda presentaties gegeven in Brabant. Annemijn Rijk leerde LeineRoebana kennen als amateurdanser bij Dansnest, om vervolgens tijdens haar choreografieopleiding (Fontys Dansacademie in Tilburg) een tweejarige stage choreografie bij LeineRoebana te volgen. Binnen het LeineRoebana Talentontwikkelingsprogramma krijgt Heather Ware ruim baan zich verder te ontwikkelen als choreograaf. Haar eerste twee producties i.s.m. cellist Jakob Koranyi, *Reapproaching Bach* en *Battle Abbey* zijn onlangs in première gegaan. Alle mogelijkheden worden benut om het werk van de jonge maker voor het voetlicht te brengen en daarbij komt het netwerk van LeineRoebana goed van pas. Zo werkt Heather Ware nauw samen met Podium Bloos en ging *Battle Abbey* in het Chassé Theater in première. Annemijn Rijk werkte samen met Podium Bloos en Theaterfestival Boulevard.

Topkennis en technologische innovatie - Digitale Gamelan (DigiGam)

Andrea Leine en Harijono Roebana hebben een aantal jaren geleden samen met Iwan Gunawan het initiatief genomen om een digitale gamelan te ontwikkelen. Hiervoor benaderden zij in 2013 de opleiding Muziektechnologie van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht die enthousiast reageerde. In de eerste fase werd gewerkt met een groep studenten aan het digitaliseren van het standaard gamelan geluid. Daarna is het traject verdergegaan met de twee studenten Alex Dijk en Adrien L’Honoré Naber en is er een digitale gamelan ontwikkeld die niet alleen het standaard gamelan geluid digitaliseert, maar ook de fysieke speelwijzen van de Sundanese musici op een nieuwe manier faciliteert. Daarbij is ook onderzocht hoe de klankruimte en –kleur van de gamelan vermeerderd kan worden. In 2015 en 2016 werd dit proces van het maken van muzieksamples en het ontwikkelen van instrumenten voortgezet en ondersteund door het LeineRoebana Talentontwikkelingsprogramma.

De kennis en ervaring van LeineRoebana, Iwan Gunawan en de musici van Kyai Fatahillah zijn voor dit project gebundeld met de muziektechnologische kennis van Alex Dijk en Adrien L’Honoré Naber. De eerste resultaten van dit intensieve traject tijdens de creatie- en repetitieperiode van LIGHT, waren te zien als eerste prototype van enkele instrumenten van de digitale gamelan en werd gepresenteerd in het Chassé Theater in Breda op 15 november 2015 na afloop van de voorstelling *GhostTrack* en op 26 november 2015 tijdens de LeineRoebana Studioavond in Amsterdam. In mei 2016 was het volledige gamelaninstrumentarium gedigitaliseerd en is de digitale gamelan in gebruik genomen bij

de voorstellingen van LIGHT tijdens de Nederlandse tournee. Tijdens dit project en onder begeleiding van LeineRoebana en Iwan Gunawan heeft Adrien zich ook artistiek verder kunnen ontwikkelen als componist. Voorbeelden hiervan toonde hij na afloop van een aantal voorstellingen van LIGHT in de foyers van de theaters bij de concerten met digitale gamelan, vaak samen met livemuziek door een aantal musici van Kyai Fatahillah. Bij deze concerten kon het publiek op een andere manier kennismaken met het nieuwe instrumentarium dat zij zojuist in de voorstelling LIGHT hadden gehoord.

Onze digitale gamelan heeft ook de belangstelling vanuit het buitenland gewekt. Zo werd Adrien uitgenodigd om een presentatie te geven over de digitale gamelan tijdens de *Korean Electro Acoustic Music Societies Annual Conference 2016* in Seoul in Zuid-Korea.

Onze ambitie is om de digitale gamelan verder te ontwikkelen en bij meerdere projecten in te gaan zetten.

Bijdrage aan het cultuursysteem en draagvlak in de provincie Noord-Brabant

Als huisgezelschap van het Chassé Theater in Breda verwelkomen we op een première 400 bezoekers. In de acht jaar dat LeineRoebana huisgezelschap is heeft zij een hechte relatie opgebouwd met het Chassé Theater en is in die tijd een vaste waarde geworden in niet alleen Breda, maar in de gehele provincie Noord-Brabant. De regelmatige optredens en activiteiten van LeineRoebana op lokale en regionale podia en festivals in combinatie met de inspanningen van het Chassé Theater op publicitair en facilitair gebied hebben gezorgd voor een aanzienlijke publiekstoeename en naamsbekendheid onder een nieuwsgierig wordend 'nog-niet' publiek. Het belangrijkste deel van haar kernactiviteit, het creëren en spelen van bijzondere voorstellingen, speelt zich af in Breda. Het Chassé Theater wordt dan het epicentrum van de dans in Brabant en heel Nederland. De uitstraling daarvan sorteert effect: onder het trouwe en geïnteresseerde premièrepubliek scharen zich steeds meer Brabantse kunstenaars, kunstinstellingen en politici. LeineRoebana haakt daarnaast aan bij bredere initiatieven als de Cultuurnacht, wijkfestival En Plein Public en bij danswerkplaatsen als Dansnest en Podium Bloos. Er is een groeiende groep toeschouwers ontstaan die alle activiteiten van LeineRoebana actief volgt en er ontstaan steeds meer duurzame banden met andere theaters, schouwburgen, organisaties en instellingen in Brabant. De samenwerking van LeineRoebana met Brabantse culturele instellingen en het spelen van internationale voorstellingen en grote zalen voorstellingen als Bredaas stadsgezelschap is niet incidenteel en dienend, maar maakt onderdeel uit van een groter, spannender artistiek plan.

LIGHT was de jubileumproductie voor het Chassé Theater Breda dat in 2016 haar 20-jarig jubileum vierde. Dit bleef ook in het Brabantse culturele veld niet onopgemerkt. LeineRoebana ziet zichzelf als optimale speler om met een dans-/ muziekgezelschap dat werk creëert voor de grote zaal een plaats in de BIS van Brabant te veroveren.

Cross-disciplinariteit en transculturalisme

LIGHT bracht LeineRoebana in het middelpunt van de **(inter)nationale** aandacht, hetgeen zijn uitstraling heeft op lokaal en regionaal niveau. In LIGHT wordt zichtbaar waar LeineRoebana voor staat: artistiek, innovatief, internationaal, educatief en maatschappelijk. In de artistieke visie van LeineRoebana staan twee begrippen centraal: cross-disciplinariteit en transculturalisme. Kunsten zijn niet langer te scheiden in disciplines, maar zijn 'cross-disciplinair': een choreograaf moet met verstand en gevoel kunnen ingrijpen in de muziek en omgekeerd, samen vormen ze één geheel. Kunstvormen kunnen tegelijk bestaan in dezelfde persoon. Dat vereist nieuwe vaardigheden, voor zowel uitvoerende als scheppende kunstenaars – die overigens ook weer kunnen samenvallen. LeineRoebana heeft veel ervaring in de samenwerking van dansers en musici en tussen componisten en choreografen. Die ervaring en de daarbij horende ideeën wil ze delen en toetsen met een nieuwe, talentvolle generatie uitvoerder en makers. Voor LeineRoebana beheerst de performer van de toekomst meerdere aspecten van het uitvoerend kunstenaarschap en vervalft het onderscheid in

disciplines steeds meer. Daartoe moeten performers en makers fysiek en mentaal toegerust zijn, moet er een integrale werk- en creatiemethode worden ontwikkeld, evenals een esthetiek die de neerslag vormt hoe die verschillende disciplines op elkaar inwerken en een meerwaarde vormen.

Internationalisering

De Nederlandse tournee van LIGHT heeft concrete belangstelling gewekt van buitenlandse programmeurs; al tijdens de tour werden twee voorstellingen vastgelegd tijdens de Internationale Maifestspiele in Staatstheater Wiesbaden in mei 2017. De Internationale Maifestspiele heeft in 2017 als thema 'een wereld die in beweging is', wat perfect aansluit bij de thematiek van LIGHT. Daarnaast is er concrete interesse van programmeurs in België en is LIGHT (na een preview op de Indonesische ambassade in Den Haag) uitgenodigd voor een optreden tijdens het Diaspora Network conferentie in Jakarta eind augustus 2017. Een uitgebreide buitenlandse tournee (Europa en Azië) staat gepland voor 2017 en 2018.

LIGHT vorm het nieuwe visitekaartje van LeineRoebana dat op het juiste moment kan worden uitgereikt en vormt daarnaast de opmaat tot de verwezenlijking van ambities die het Brabantse culturele bestel op duurzame wijze verrijken.

Partners in Brabant

LeineRoebana werkt niet alleen **cross-disciplinair**, maar ook **transcultureel**. LIGHT toont beide begrippen in eerste vorm. Voor de uitwerking van het eerste concept (cross-disciplinariteit), de training van dansers, zangers, musici, componisten en choreografen en de ontwikkeling van een nieuwe esthetica, betreft LeineRoebana makers, uitvoerende kunstenaars, studenten en publiek in Brabant. De bundeling van activiteiten en samenwerkingen levert een waardevolle impuls aan het podiumkunstenklimaat in binnen- en buitenland. Voor het tweede concept (tranculturalisme) wordt de blik mede gericht op internationale samenwerking. LeineRoebana vertakt zijn nationale en internationale netwerk door uitwisseling, samenwerking en coproductie sterker met Brabant. Door meer en vaker aanwezig te zijn worden overleg en spontaniteit, planning en voorbereiding vanzelfsprekend en kunnen we sneller projecten initiëren.

Met partners verzameld rond DansBrabant benut en stimuleert LeineRoebana het creatieve Brabantse potentieel voor artistiek-inhoudelijke doelen en het creëren van draagvlak. Samen met de andere Brabantse gezelschappen en makers ondernam LeineRoebana gezamenlijke initiatieven op het gebied van nieuwe speelruimte, collectieve marketing en internationalisering, met artistieke ontplooiing, meer zichtbaarheid en speelbeurten, groeiende netwerken en vitale kennisdeling, projecten en uitwisseling te entameren op het gebied van dans en muziek. Samenwerkingen staan gepland met o.m. vormgeefster/componiste Dyane Donck, BredaPhoto, November Music en Podium Bloos. Met de Fontys Hogeschool voor de Kunsten wordt sinds jaren rond LeineRoebana projecten samengewerkt. We geven workshops en lezingen aan zowel de dansacademie als het conservatorium. LIGHT is een project bij uitstek dat een publiek trekt uit heel verschillende doelgroepen, iets dat LeineRoebana nastreeft met al haar voorstellingen. De fysieke, uitnodigende manier van dansen en muziek maken heeft de potentie om een breder publiek te winnen voor minder voor de hand liggende zaken als gamelan, hedendaagse dans, complexiteit, abstractie, hedendaagse muziek. De recentelijk geïnstalleerde opleiding aan het Fontys Conservatorium in Tilburg, AMPA (Academy of Music and Performing Arts), sluit daar ideologisch gezien nauw bij aan. Er zijn dan ook hartelijke banden ontstaan tussen LeineRoebana en Martyn Smits, hoofd van de opleiding. In het verlengde daarvan zijn gesprekken gaande om te zien op welke wijze LeineRoebana kan bijdragen aan het curriculum van de opleiding en zo mogelijk de opleiding aan de doelstellingen van LeineRoebana.

Naast deze artistiek-inhoudelijke samenwerkingsinitiatieven is LeineRoebana aangesloten bij de Kunst van Brabant. Deze vereniging heeft tot doel invloed uit te oefenen op het kunst- en cultuurbeleid in Noord-Brabant, zodat de voorwaarden voor kunst en cultuur worden verbeterd, het beleid beter aansluit op de praktijk van culturele instellingen en kunstenaars, het cultuurbeleid van provincie en gemeenten goed op elkaar wordt afgestemd en ook op landelijk niveau de stem van Noord-Brabant wordt gehoord.

Vrijtijdseconomie van de provincie Noord-Brabant

In de provincie Noord-Brabant is er veel cultureel aanbod, maar er is weinig aanbod van podiumkunsten op internationaal niveau, als opera, klassieke muziek en dans. LIGHT van LeineRoebana schaart zich precies in die behoefte. De meerwaarde van de structurele samenwerking tussen LeineRoebana en het Chassé Theater komt bij uitstek onder dit lemma naar voren. Het Chassé Theater met haar ambitie een thuis te zijn voor cultuur minnend Breda, trekt evenzo goed cultuurliefhebbers uit de regio, de rest van het land en Vlaanderen met haar internationale programmering. De activiteiten van LeineRoebana helpen de aandacht op Breda als culturele pleisterplaats te vestigen, zoals het Chassé een gedroomde uitvalsbasis is voor LeineRoebana. Een hoog gekwalificeerd internationaal cultuuraanbod komt bovendien het vestigingsklimaat van een stad ten goede. Om expats van internationale bedrijven en buitenlands academisch toptalent aan te trekken moet een stad zich profileren als een open, bruisende culturele metropool. Een kosmopolitische speler als LeineRoebana speelt daarin een belangrijke rol. Het onlangs geopende vernieuwde NS station Breda (waar LeineRoebana ook op de opening acte de presence gaf) draagt bij aan de ambitie van de stad Breda om uit te groeien tot internationale schakelstad. Een rijk cultureel klimaat kan deze ambitie mede vormgeven.

LeineRoebana werkt aan een duidelijk profiel in Brabant en samen met Brabantse collega's bij het opzetten van een infrastructuur voor dans, waarmee ze met haar activiteiten een unieke bijdrage levert aan het Brabantse en nationale dans- en muzieklandschap. LeineRoebana vervult een belangrijke functie binnen de Brabantse infrastructuur, als leeromgeving voor jonge makers en dansers; als partner van andere dansinitiatieven en van musici, componisten en het conservatorium; maar ook als creatief partner van BredaPhoto of November Music; als maker van grote zalen voorstellingen, als kenniscentrum voor dans en muziek en als aanjager.

Domeinen buiten de culturele sector

Bij een groot internationaal samenwerkingsproject als LIGHT zijn er veel partijen betrokken met uiteenlopende belangen. Hun belangen convergeren in LIGHT. In Garuda Indonesia en restaurant Blauw / Agus Hermawan vonden wij partners die waarden delen met LeineRoebana en LIGHT, maar die niet afkomstig zijn uit de culturele sector.

LeineRoebana beschikt tevens over een groeiende groep donateurs en vrienden, afkomstig uit allerlei verschillende sectoren, die het gezelschap een warm hart toedragen en financieel ondersteunen.

Activiteiten in de provincie Noord-Brabant

In ons jubileumjaar 2016 waren wij zeer regelmatig aanwezig in de provincie Noord-Brabant. In het Chassé Theater in Breda gingen de voorstellingen *Seele/Herz* en LIGHT in première en sloten we in december 2016 de tournee van LIGHT af. Buiten Breda waren deze voorstellingen in de provincie Noord-Brabant te zien in Tilburg, Den Bosch en Helmond.

LeineRoebana trad daarnaast op in het Chassé Theater bij de opening van BredaPhoto. Zowel het Algemeen Dagblad als BN De Stem schreef: *“In een bomvol Chassé Theater is woensdagavond*

BredaPhoto geopend, met een voorstelling van dansgezelschap LeineRoebana. Het thema You kwam nadrukkelijk terug in de dansvoorstelling van het gezelschap, die eindigde in een spektakel met op de achtergrond foto's en op het podium alle aanwezige deelnemende fotografen."

Ook gaven wij acte de presence bij de opening van het vernieuwde NS station Breda en waren we te zien op de Bredase Cultuurnacht en festivals als En Plein Public en Ogentroost. De regionale televisieomroepen maakten reportages van de opening van het vernieuwde NS station Breda en interviewde na afloop van de opening van BredaPhoto choreograaf Andrea Leine. Verschillende lokale dagbladen besteedden aandacht aan ons optreden op festival En Plein Public.

We gaven workshops op de Fontys Dansacademie in Tilburg en aan de MBO dansopleiding van het CIOS in Breda/Goes. Ons contact met het Fontys Conservatorium in Tilburg is geïntensiveerd en er zijn gesprekken gaande om te zien op welke wijze LeineRoebana kan bijdragen aan het curriculum van de recentelijk geïnstalleerde opleiding AMPA. De choreografen geven voorafgaand aan iedere voorstelling een inleiding op het toneel, terwijl de dansers en musici zich opwarmen. Wij bieden het publiek de kans om kennis te maken met de choreografen, dansers, musici en componist en vertellen over de totstandkoming van de voorstelling, over de bijzondere ervaringen bij het maakproces en het publiek is in de gelegenheid om vragen te stellen. Wij vinden het belangrijk om direct en informeel met ons publiek in contact te komen.

Na afloop van de voorstelling *Seele/Herz* in Breda en in Den Bosch gaf The Stolz Quartet miniconcerten en na voorstellingen van LIGHT gaf LeineRoebana nagesprekken in Tilburg voor publiek en studenten van het conservatorium en in Breda voor deelnemers aan Festival 39Graden. We presenteerden onze digitale gamelan in het Chassé Theater in Breda op meerdere momenten en organiseerden diners voorafgaande aan de première en jubileumvoorstelling van LIGHT i.s.m. Restaurant Blauw Den Haag. Onze dansfilms 'E pur si muove' en 'Voor de dans-Dedicated to Dance' werden in het Chassé Theater vertoond voorafgaand aan de première en jubileumvoorstelling van LIGHT en voorafgaand aan voorstellingen van collega-dansgezelschappen gedurende het seizoen. Andrea Leine was te horen in het radioprogramma Grenseluiden over de voorstelling *Seele/Herz* en ook BN De Stem besteedde in een uitgebreid artikel in haar krant aandacht aan deze productie. Het Brabants Kenniscentrum Kunst en Cultuur nam LeineRoebana op in de Grote Brabantse Kunstkalender die eind 2016 verscheen. De trailer van LIGHT werd via RailTV vertoond op een groot aantal NS stations, waaronder die van Eindhoven, Den Bosch en Breda. In 2016 gaf Andrea Leine in het Chassé Theater een serie inleidingen voorafgaand aan de voorstellingen van collega-dansgezelschappen. Ook organiseerden wij tijdens onze montageweken in het Chassé Theater openbare repetities en workshops.

Marketing en publiciteit

Voor de marketing van LIGHT richtten wij ons op de unieke selling points van deze voorstelling:

- LIGHT is een gepassioneerde voorstelling waarin verbinding tussen verschillende culturen iets moois oplevert zonder dat ieders eigenheid verloren gaat.
- Internationale samenwerking tussen Indonesische en Europese kunstenaars
- Landelijk: het 25-jarig jubileum van LeineRoebana, dus feest!
- Brabant: het 20-jarig bestaan van het Chassé Theater
- Het gouden artistieke team van GhostTrack keert terug
- Bijzonder (groot) gezelschap van musici en dansers op het podium
- Iwan Gunawan en zijn Indonesische gamelanensemble

Zowel in de aanloop naar de première als tijdens de tournee van LIGHT, maar ook daarbuiten is LeineRoebana prominent aanwezig. Voor LIGHT hebben wij extra ingezet op onze Brabantse doelgroepen door middel van het uitzetten van onze regionale opties uit de algemene

marketingstrategie, waaronder posterroutes en advertenties in regionale nieuwsbladen en extra activiteiten rondom de voorstellingen in de Brabantse theaters, zoals een Indonesisch diner, nagesprekken en presentaties van de digitale gamelan met live musici en een dj-set.

Daarnaast plaatsten we o.m. abri's op de Brabantse NS stations, waarmee een grote groep mensen is bereikt en die men op een culturele wijze verwelkomden in de stad. De trailer van LIGHT werd door RailTV vertoond op de NS stations van Breda, Eindhoven, Den Bosch, Utrecht Centraal, Rotterdam Centraal, Leiden Centraal, Amsterdam-Zuid, Amsterdam Bijlmer-Arena, Zwolle en Amersfoort. Samen met DansBrabant profileerden wij ons in augustus 2016 gezamenlijk op de Tanzmesse in Düsseldorf, waar wij ook LIGHT onder de aandacht brachten van buitenlandse programmeurs en collega-gezelschappen.

Doelgroepen

Voor al onze voorstellingen richten wij ons op zowel dans- als muzikliefhebbers en specifiek voor LIGHT op de Indonesische gemeenschap.

Indonesiëkenner en fan van LeineRoebana Arjanti Sosrohadikoesoemo zette haar hele Indonesische netwerk in voor de promotie van LIGHT tijdens de Nederlandse tournee. Zij promootte met name via de sociale media iedere afzonderlijke voorstelling van de tournee en leverde hiermee een belangrijke bijdrage aan de free publicity en de online marketing van de voorstelling. Het Indonesisch maandblad Moesson besteedde meerdere malen aandacht aan LIGHT en aan LeineRoebana.

Ook bereikten wij de Indonesische gemeenschap door extra optredens van Kyai Fatahillah en Independent Expression op de Tong Tong Fair in Den Haag. Op de Diaspora bijeenkomst op de Indonesische Ambassade in Den Haag presenteerden wij delen van LIGHT. LeineRoebana en Iwan Gunawan werden hier ook geïnterviewd door de Indonesische televisie 'Metronieuws'. Naar aanleiding van dit optreden zijn wij uitgenodigd om de gehele voorstelling LIGHT te spelen op de Diaspora bijeenkomst in Jakarta op 26 augustus 2017.

Met LIGHT streefde LeineRoebana naar een groot, divers en internationaal publiek. Wij verwelkomden in totaal 4.727 bezoekers bij de voorstellingen van LIGHT, waarvan 1.640 in Brabant. Daarnaast woonde een vergelijkbaar aantal bezoekers onze publieksonthalen voorafgaand aan de voorstellingen bij.

Media

Het jubileum van LeineRoebana vormde een motivatie voor de pers om, naast het schrijven van recensies, aandacht te besteden aan LIGHT. Juist dit soort voorpublicaties hebben een zeer positieve invloed op de belangstelling voor en kaartverkoop van de voorstelling opgeleverd. De Telegraaf, Theatermaker en De Volkskrant publiceerden een uitgebreid interview met Andrea Leine en Harijono Roebana over de speciaal voor hun vijftienvijftigjarig jubileum gecreëerde voorstelling. Danser Tim Persent werd geïnterviewd voor het eigen magazine van de Stadsschouwburg Groningen, met een stijging van de verkoop met ruim 100 kaarten tot gevolg. Ook DansMagazine interviewde danser Tim Persent over zijn danscarrière en loopbaan bij LeineRoebana. Jacq. Algra van het Parool interviewde danser Uri Eugenio, waarbij werd ingegaan op zijn veelzijdigheid als danser, tafeltennisser en ontwerper van handgehaakte sjaals en mutsen.

Naast deze vormen van free publicity adverteerden wij in diverse landelijke en regionale nieuwsbladen, magazines gericht op de doelgroep (o.m. de Indonesische gemeenschap, dans- en muzikliefhebbers) en seizoenbrochures van de theaters. Daarnaast adverteerden we gericht per theater via Facebook.

Na de première op 20 mei 2016 heeft LIGHT uitsluitend viersterren recensies gekregen en lovende publieksreacties (zie recensiequotes en publieksreacties in de bijlage). Bovendien werd LIGHT genomineerd voor de Zwaan 'beste dansproductie 2016' van de VSCD-dansjury.

In december 2016 koos journalist van Het Parool Jacq. Algra LIGHT als nummer 1 van de vijf beste voorstellingen uit 2016. Het NRC besteedde extra aandacht aan LIGHT door de voorstelling in Theater

de Meervaart in Amsterdam te tippen. Code Culturele Diversiteit noemde LIGHT als 'best practice'-voorbeeld binnen de categorie dans. In het Theater Jaarboek van 2016, een uitgave van Theatermaker, werd het 25-jarig jubileum van LeineRoebana en de voorstelling LIGHT uitgelicht door Marcelle Schots als één van de hoogtepunten.

Ter gelegenheid van de viering van ons 25-jarig jubileum in de Stadsschouwburg Amsterdam werd choreograaf Andrea Leine geïnterviewd door Podium Witteman/NPO Cultura in een documentaire over Liza Ferschtman.

Publiciteit en drukwerk

In samenwerking met Studio Tymen Cieraad is een aansprekend campagnebeeld ontworpen, dat op alle publiciteitsmiddelen (flyers, posters, advertenties, social media, website) terugkeerde en daarmee een herkenbaar beeld voor de voorstelling was. In een eerder stadium was een postkaart ontworpen, met op de achterkant de speellijst, waarmee men een uitnodiging voor een van de voorstellingen kon versturen. Deze postkaart werd o.m. verspreid via de pr-kar van LeineRoebana tijdens de tournee van de voorstelling *Seele/Herz* in februari-april 2016.

Sjaak & Nout Productions maakten een prikkelende teaser voor de voorstelling (<https://www.youtube.com/watch?v=V30JNkhhDDI>). Harijono Roebana maakte kort na de première een trailer van de voorstelling (https://www.youtube.com/watch?v=ySQN_ei9EXk).

We verspreidden flyers en posters via theaters, onderwijs- en culturele instellingen en stuurden direct mailings (nieuwsbrieven) naar het adressenbestand van LeineRoebana en via de nieuwsbrieven van theaters. Via de verspreiding van persberichten benaderden wij de pers actief. Onze doelgroep benaderden wij direct via onze eigen website en onze groeiende social media kanalen (Facebook, Twitter, Instagram, Youtube). Tijdens de tournee van LIGHT was er een programmaboek verkrijgbaar, met prachtige teksten geschreven door Maarten Baanders, bij de pr-kar van LeineRoebana tegen een vrijwillige bijdrage. Deze programmaboeken vinden altijd gretig aftrek bij de bezoekers van onze voorstellingen en waren ook deze keer weer een groot succes. Samen met elke speellocatie werd een eigen beknopt marketingplan uitgezet, zoals het uitzetten van posterroutes en driehoeksborden campagnes, het plaatsen van advertenties in regionale kranten en uit-agenda's, randprogrammering en speciale acties. Aan ieder theater leverde LeineRoebana flyers, posters en persmap met foto's teksten, persbericht en de trailer; korte stukjes achtergrondinformatie en weetjes die direct op social media gedeeld kunnen worden; een checklist met acties die effectief zijn gebleken voor de promotie van voorstellingen van LeineRoebana, zoals het actief benaderen van het muziekpúblic, indien mogelijk in samenwerking met concertpodia.

LIGHT is een coproductie met het Chassé Theater. Dat betekent dat in de landelijke media-aandacht voor de voorstelling er ook aandacht uitgaat naar het Brabantse Chassé Theater. Deze coproductie bood ons daarnaast de mogelijkheden de promotiemiddelen nog sterker en gericht op Brabant in te zetten. Aan het dans- en muziekpúblic van het Chassé Theater stuurden wij een fysieke mailing. Wij deelden beelden van onze voormontage in Amsterdam via het Instagram account van het Chassé Theater. In samenwerking met DansMagazine was er een kaartenactie voor nieuwe abonnees voor de première van LIGHT. Het Chassé Theater nodigde een selectie van vakpubliek uit voor de première. Voorafgaand aan de première en de jubileumvoorstelling op 21 mei organiseerde wij i.s.m. Restaurant Blauw Den Haag een Indonesische diner in de foyer van het theater. Ook werden hier de dansfilms 'E pur si muove' en 'Voor de dans-Dedicated to Dance' vertoond. Vicepremier dhr. Lodewijk Asscher opende de voorstelling.

Randprogrammering

Voorafgaand aan elke voorstelling vond het LeineRoebana-publieksonthaal plaats, waarin het publiek de artiesten ontmoette. Een half uur voor aanvang gaat de zaal open en kan het publiek binnenlopen bij deze informele en persoonlijke inleiding waarbij altijd één van de choreografen aanwezig is.

Terwijl de dansers en musici zich opwarmen, vertelden de makers over de totstandkoming van LIGHT en beantwoordden zij vragen. Tijdens de tournee van LIGHT organiseerde LeineRoebana extra activiteiten in de Brabantse theaters, zoals nagesprekken en presentaties/concerten van de digitale gamelan met livemuziek. LeineRoebana vindt het erg belangrijk om met dit soort activiteiten direct en informeel met ons publiek in contact te komen.

In het kader van de ontwikkeling van de digitale gamelan gaven Alex Dijk en Adrien L'Honoré Naber gastcolleges en presentaties waarin zij de werking en technologie van de DigiGam demonstreerden. Voor de leerlingen van de mbo-dansopleiding van het CIOS in Goes/Breda organiseerden wij een workshop in combinatie met bezoek aan de voorstelling. Voor 2017/2018 staat een uitgebreid studieproject op de planning met leerlingen van het conservatorium van de Fontys Hogeschool voor de Kunsten in Tilburg, in het kader van de samenwerking tussen componist/muzikant en danser.

In augustus 2016 ontving LeineRoebana een positief advies van het Amsterdams Fonds voor de Kunst voor de periode 2017-2020. Het AFK heeft LeineRoebana € 160.000,- per jaar toegekend voor deze periode.

Van het Fonds Podiumkunsten ontving LeineRoebana een negatief advies op onze aanvraag voor een meerjarige subsidie voor de periode 2017-2020. Het negatieve advies van het Fonds Podiumkunsten heeft grote gevolgen voor de toekomst van onze organisatie.

De gemeente Breda kende LeineRoebana een subsidie toe van €150.000,- per jaar voor de periode 2017-2020. In juni 2016 diende LeineRoebana een subsidieaanvraag in van € 175.000,- per jaar bij de provincie Noord-Brabant voor de periode 2017-2020. De provincie Noord-Brabant kon ondanks haar positieve advies geen uitvoering geven aan haar voornemen LeineRoebana te ondersteunen, doordat de provincie haar besluitvorming heeft gekoppeld aan die van het Fonds Podiumkunsten.

Deze beslissing heeft ingrijpende gevolgen voor onze organisatie en de voorgenomen activiteiten voor de periode 2017-2020. Tevens is het bestuur en de directie nog in gesprek met de provincie Noord-Brabant en de gemeente Breda en andere partners in Brabant om de mogelijkheden te onderzoeken om voor LeineRoebana een stevigere basis te creëren. Daarnaast zijn wij in gesprek met private fondsen voor de financiering van de activiteiten.

Vanuit het culturele veld (nationaal en internationaal) werd met onbegrip en ongeloof gereageerd op de beslissing van het Fonds Podiumkunsten om de subsidieaanvraag niet te honoreren. Andrea Leine en Harijono Roebana zijn hierover geïnterviewd door o.m. de Theaterkrant en het NRC en op de Nederlandse Dansdagen brachten zij een statement voordragen door Constant Meijers.

LeineRoebana ontving ook veel steun vanuit de muziekwereld, die een brief stuurde aan de Raad van Bestuur van het FPK waarin wordt gewezen op de unieke positie die LeineRoebana inneemt in zowel de dans- als de muziekwereld en waarin zij het FPK met klem verzoeken dit besluit in te trekken. Ook vanuit de cultureel attachée van de Indonesische Ambassade dhr. Wibisono is er brief gestuurd aan het Fonds Podiumkunsten waarin de het belang van LeineRoebana voor de culturele uitwisselingsrelatie van Nederland en Indonesië wordt benadrukt.

Voor de periode 2017-2020 ontvouwt LeineRoebana haar beleidsvoornemens met, voor en in Breda en Brabant en in Amsterdam, landelijk en internationaal. In gezamenlijkheid met collega's ontwikkelen we plannen op het gebied van marketing en infrastructuur.

Daarnaast geeft LeineRoebana gestalte aan haar eigen beleidsvoornemens in samenwerking met organisaties, gezelschappen, instituten en individuele kunstenaars om door te kunnen gaan met het ontwikkelen van artistiek interessante projecten.

Kerntaken van LeineRoebana zijn:

- Begeleiding van jong talent op creatief en op uitvoerend vlak
- Onderzoek naar en ontwikkeling van een integrale dans- / muziektaal
- Internationale samenwerking en uitwisseling
- Het maken van voorstellingen voor grote en kleinere theaters en projecten op bijzondere locaties.

Livemuziek bij een dansvoorstelling mag gebruikelijker zijn dan voorheen, de wijze waarop wij die voorstaan blijft uitzonderlijk. Het idee is eenvoudig: dans en muziek benaderen als één gemeenschappelijke ademtocht; maar de implicaties zijn immens en we realiseren ons hoe weinig we weten en hoeveel nog moet worden uitgediept, zelfs voor ons als zeer ervaren, met livemuziek werkende dansmakers. Hoe interfereren dans en muziek nu precies, hoe tekst en dans, welke betekenissen ontstaan er, hoe werk je samen?

Dat onderzoek heeft vele collega's uit de dans en de muziek op ons pad gebracht, die de komende jaren graag met ons het onderzoek uitdiepen en de resultaten delen met het publiek.

Het zijn echter niet alleen de artistieke vragen die de twee-eenheid van dans en muziek oproept, ook de subsidiënt weet het genre nog niet te plaatsen: het is niet alleen dans of alleen muziek, noch dansopera, danstheater of muziek*theater*. Het is *muziekdans*, hoe onwillig dat ook klinkt. Ook de theaterprogrammeur moet kiezen in welke van de bestaande genres hij voorstellingen van LeineRoebana plaatst. Elke keuze verwaarloost de potentiële publieksgroep die behoort bij het andere genre.

Ook realiseren we dat we niet alleen in de opleiding en training van dansers, maar ook in die van zangers en musici moeten investeren om dit nieuwe genre naar een volgend niveau te tillen. Het zijn onderscheidende zaken om goed te kunnen dansen, goed te kunnen zingen en om deze twee onafhankelijk te kunnen combineren.

Toelichting op de projectafrekening

Een uitgebreide projectafrekening van het project LIGHT is bijgevoegd. Hieronder volgt een korte toelichting op de belangrijkste posten.

De publieksinkomsten binnenland zijn hoger dan begroot, omdat we voor sommige speelbeurten een hoger partage-aandeel of recette ontvingen dan was begroot. De publieksinkomsten buitenland zijn lager dan begroot, omdat de voorstelling nog niet in het buitenland heeft gespeeld. De buitenlandse voorstellingen van LIGHT staan gepland voor 2017 en 2018.

De sponsorinkomsten zijn hoger dan begroot; voor de voorbereiding van de jubileumproductie LIGHT werden hoge sponsorinkomsten behaald in 2015.

Wij ontvingen een bijdrage van € 72.600 uit private fondsen: Fonds 21, Prins Bernhard Cultuurfonds, Chassé Fonds, Norma Fonds en Stichting Madelonia.

Uit publieke subsidies ontvingen wij een bijdrage van € 152.599: Fonds Podiumkunsten Internationalisering, Gemeente Breda, Brabant C Fonds.

De cultureel attachee van de Indonesische Ambassade in Den Haag, dhr. Wibisono, bezocht in november 2015 de LeineRoebana studioavond en was zo enthousiast over het artistieke werk van LeineRoebana, Iwan Gunawan en Kyai Fatahillah dat hij de eerder toegekende bijdrage door de Rumah Budaya Indonesia (het Indonesische huis voor cultuur in Nederland geïnitieerd door de Indonesische Ambassade) aan dit project verhoogde met € 5.374.

De eigen bijdrage van Kyai Fatahillah/Independent Expression bestond uit het ontwikkelen van de muziek en het faciliteren van de repetities in Indonesië. Deze bijdrage is niet in cijfers in de boekhouding op te nemen, maar stond wel opgenomen in de oorspronkelijke begroting.

Vanuit Wroclaw ontvingen wij geen bijdrage, deze voorstelling is niet doorgegaan. De eigen bijdrage van LeineRoebana is gelijk aan het resultaat van het project.

De personeelskosten zijn lager dan begroot. Omdat er in totaal minder subsidie is binnengekomen, hebben wij moeten bezuinigen op alle personeelskosten. Ondanks dat een deel van de inzet van techniek door Ampco Flashlight B.V. en JG Company gesponsord werd, zijn de kosten voor techniek hoger dan begroot. Dit heeft te maken met de inhuur van extra zendermicrofoons en de huur van een beamer gedurende de tournee en extra tussentijdse transporten van het gamelan instrumentarium. Daarnaast zijn de materiële lasten uitvoering hoger dan begroot, vanwege de hogere reis- en verblijfskosten van de Indonesische artiesten van LIGHT. Dit heeft met name te maken met de enorme stijging in huisvestingskosten in Amsterdam door AirBnB voor de internationale artiesten. Hierdoor zijn ook andere accommodaties, zoals hotels, fors duurder geworden. Dit wordt versterkt door het toenemende aantal toeristen dat Amsterdam bezoekt. Wij hebben bezuinigd op kosten voor de kostuums (in eigen beheer), om zo ook de veel hogere huisvestingskosten voor een deel te kunnen dekken. De repetitieperiode in het voorjaar van 2016 hebben wij kunnen combineren met een voorstelling van *GhostTrack* in Cyprus, waardoor we ticketkosten uitspaarden.

De kosten voor marketing zijn hoger dan begroot, vanwege een hogere inzet voor marketingmiddelen voor de tournee van LIGHT.

Recensiequotes LIGHT

'Vernieuwing door verdieping – het kan! Dat bewijzen Andrea Leine en Harijono Roebana, die voor hun zilveren jubileumchoreografie Light voor de derde keer samenwerken met de Indonesische componist Iwan Gunawan, voor de tweede keer in gezelschap van zijn gamelanensemble Kyai Fatahillah – nu aangevuld met de operazangeressen Bernadeta Astari en Ekaterina Levental, tevens harpiste. Het is geen gemakzuchtig teruggrijpen op hun hit Ghost uit 2011, maar een extra grote cross-over met de speelsheid van een jamsessie. (...)Zoals altijd bij LeineRoebana draait het niet om een verhaal, maar om de interactie met live muziek. En die is in Light niet alleen organisch, maar vooral opmerkelijk bevlogen, van beide kanten. Dans en muziek zwepen elkaar op. Meeslepend.'

**** **de Volkskrant, Mirjam van der Linden**

'In Light verbinden Leine en Roebana dans uit Oost en West.(...) De isolaties, de gehoekte lijnen, de verankering in de aarde – een aantal gedeelde basiselementen vormt een 'dansvloer' waarop bewegingstalen moeiteloos communiceren, elkaar verstaan en in elkaar verglijden, om vervolgens weer de eigen basis op te zoeken. (...)In feite is de muziek – het gamelanensemble vormt visueel al een prachtige aanblik – welsprekender en sterker als samenbindende factor. Het stuk is vrij los van structuur, met uitbarstingen van groepsdansen, waarbij de dansers, bevrijd van stilistische grenzen, met speels enthousiasme op elkaar reageren.'

**** **NRC, Francine van der Wiel**

'Steeds verder wordt de energie gestuwd, de groep kan na een opzweepende synchrone dansfrase uiteenspatten als lichtstralen op een stuk gebroken glas. Met Light laat LeineRoebana zien dat ze trefzeker tegen de stroom van negativiteit over het samenleven van verschillende culturen in vaart. Dat heeft niets met naïviteit te maken, zoals sommige politici ons dagelijks willen doen geloven. Het is juist het bewijs dat er van alles kan groeien uit openheid en uitwisseling zonder dat iemand alles achterwege hoeft te laten.'

**** **Theaterkrant, Marcella Schots**

'(...) kon ik wel weer eens vaststellen dat LeineRoebana met de energieke Heather Ware, de atletische Uri Eugenio, en de onnavolgbaar sierlijke Tim Persent unieke danspersoonlijkheden in huis heeft. Dat geldt trouwens ook voor de dansers van Independent Expression, die de stoerste vechtposes aannemen, maar tevens excelleren in meditatief oriëntaals geknikkebol. Ook over de musici niets dan lof. Want of het ensemble van Gunawan nou traditionele beats speelt, of op de atonale toer gaat: de beheersing van dynamiek en klankkleur dwingt bewondering af.'

**** **Parool, Fritz de Jong**

Juryrapport nominatie Zwaan 'beste dansproductie 2016'

'De eerder ingezette samenwerking kristalliseert in LIGHT op indrukwekkende wijze uit in een organische vervloeiing en versterking van culturen en disciplines. De performers komen individueel krachtig tot hun recht, maar vinden elkaar tegelijk in een nieuwe, gemeenschappelijke taal. LIGHT biedt een authentiek en gelaagd universum waarin je ogen en oren tekort komt.'

VSCD-dansjury

Recensie Jubileumvoorstelling Stadsschouwburg Amsterdam

"LeineRoebana zouden LeineRoebana niet zijn zonder in deze jubileumvoorstelling nieuwe uitdagen op te werpen en de interactie tussen dansers en musici op scherp te zetten. Bij de dansfrasen voortkomend uit verschillende ideeën en uit verschillende tijdperken wordt met eerder gebruikte muziek gewerkt, maar de verbindingen uit de oorspronkelijke voorstellingen zijn doorgeknipt en er ontstaan nieuwe confrontaties."

“Verschillende generaties dansers uit het werk van LeineRoebana legden het DNA van het dansgezelschap bloot en brachten sequenties van het dansvocabulaire op het toneel.”

“Principes als performativiteit van de musici en muzikaliteit van de danser worden diepgravend onderzocht. Muziek wordt ingezet om menselijkheid te laten zien en als middel om de mens eens flink uit zijn veilige omgeving te halen. Zo worden diepe emoties in klassieke zang verkend, maar schromen de choreografen ook niet om de trommelvliezen kort onder stroom te zetten.”

**** **Theaterkrant, Marcelle Schots**

LIGHT op 1 in het Parool

“Achtien dansers en musici uit Nederland en Indonesië namen de tijd om elkaar echt te leren kennen. Martial arts, moderne dans, zang, traditie, vernieuwing, man en vrouw; alles wat tegengesteld leek komt samen in een hartverwarmende synthese van Amsterdamse makelij die veel meer is dan de som der delen.”

Parool, Jacq. Algra

Publieksreacties LIGHT

We hebben enorm genoten van Light! (Luc en Suzanne, Breda 21/5/2016)

What a trip! (Harm, Breda 21/5/2016)

Een onverwachte ontmoeting. Heel erg genoten (Elise Hoed, Breda 21/5/2016)

Wat een fantastische voorstelling! Alles zit er in aan beweging, klank, emotie & woordkunst. East meets west! Een absoluut hoogtepunt voor mij! Bedankt. (Eleonore, Heerlen 01/11/2016)

No words for his performance, just great! (Thea & Roy, Rotterdam 09/11/2016)

Echt fantastisch. Erg genoten en in gedachten mee gedanst! Dank weer (Gerrie Kuipers, Arnhem 17/11/2016)

Het was weer een prachtige, poëtische en energieke voorstelling. (Arnhem 17/11/2016)

Een geweldige voorstelling! Multidisciplinaire virtuositeit! (Tony & Renée, Arnhem 17/11/2016)

Wow! Zou nog wel een keer willen kijken | zien | beleven. (Helène, Arnhem 17/11/2016)

Echt een super gave voorstelling, zo mooi! Zou zo nog een keer komen. (Rosa, Arnhem 17/11/2016)

Wat een geweldige voorstelling. Fascinerend! We hebben genoten! (Betty Nieuwenweg, Groningen 18/11/2016)

Geweldig, samen, energiek en humorvol. Heerlijke muziek. (Utrecht 23/11/2016)

Wat een energie! (Leeuwarden, 29/11/2016)

It was a real treat to enjoy Indonesian music and dance integrated into modern dance. Great, thank you (Haarlem 06/12/2016)

LIGHT: ga daar maar eens overheen! Fantastisch! (Haarlem 07/12/2016)

Oost & west kwamen nu echt helemaal bij elkaar op een prachtige organische manier. Briljant! (André & Ineke, Haarlem 07/12/2016)

Kippenvol, heimwee, trots! Wat een energie, gratie en kracht! Prachtig gedanst en gezongen en muziek gemaakt. Respect! (Hengelo, 10/12/2016)

Wat mooi!!! Fantastisch, niet te geloven! (Heleen, Amsterdam 16/12/2016)

Ontroerend en verhittend en blij makend (Fré, Amsterdam 16/12/2016)

Prachtig!!! Ben erg onder de indruk van ... alles samen, harmonie, kwaliteit. Heb niet genoeg woorden om deze gevoelens te omschrijven! Heel veel succes met de komende voorstellingen. (Amsterdam 16/12/2016)

Alweer verbazend mooi! Genoten van jullie prachtige voorstelling. Graag meer! (Ilona Roebana, Amsterdam 16/12/2016)